

نظام بین الملل در سامانه فکری رهبران انقلاب اسلامی

دکتر محمد رضا دهشیری

(عضو هیأت علمی دانشکده روابط بین الملل دانشگاه علامه طباطبائی)

زهرا بهرامی

(دانشجوی دکتری روابط بین الملل دانشگاه علامه طباطبائی)

سرچشمه: دهشیری، محمدرضا، ۱۳۴۳ - Dehshiri, Mohammad Reza عنوان و نام پدیدآور: نظام بین‌الملل در سامانه فکری رهبران انقلاب اسلامی/محمدرضا دهشیری، زهرا بهرامی؛ ویراستار رامین بابازاده. مشخصات نشر: قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۸. مشخصات ظاهری: ۴۰۸ ص. شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۱-۹۰۱-۲ وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا یادداشت: کتابنامه. موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. -- دیدگاه درباره روابط بین‌المللی موضوع: Khomeyni, Ruhollah, Leader and Found-er of IRI -- Views on international relations موضوع: ۱۳۱۸ - -- نظریه درباره روابط بین‌المللی، موضوع: Views on -- Views on international relations موضوع: International relations. روابط بین‌المللی موضوع: International relations موضوع: ایران -- روابط خارجی -- قرن ۱۴ موضوع: Iran -- Foreign relations -- 20th century موضوع: سیاست و حکومت -- قرن ۱۴ موضوع: Iran -- Politics and government -- 20th century موضوع: ایران -- تاریخ -- جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸- موضوع: Iran -- History -- Islamic Republic, 1979. شناسه افزوده: بهرامی، زهرا، ۱۳۷۰- شناسه افزوده: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها. دفتر نشر معارف رده‌بندی کتبه: DSR۱۳۴. رده‌بندی دیویی: ۳۲۷/۵۵ شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۷۹۷۱۶

نشر معارف

نظام بین‌الملل در سامانه فکری رهبران انقلاب اسلامی

نویسندگان: دکتر محمدرضا دهشیری،

زهرا بهرامی

ناشر: دفتر نشر معارف

صفحه‌آرا: حسین قاسمیان

ویراستار: رامین بابازاده

طراح جلد: گرافیک سیمرغ

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۹، ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۱-۹۰۱-۲

قیمت: ۵۰،۰۰۰ تومان

فهرست

پیش‌گفتار ۱۳

فصل اول: نظام بین‌الملل در دیدگاه‌های نظری موجود در ادبیات روابط بین‌الملل (۲۱)

مقدمه	۲۱
۱. تولید و بازتولید نظریه	۲۲
۲. مناظره‌های روابط بین‌الملل: تئوری‌های جریان اصلی حاکم بر نظام بین‌الملل	۲۴
۱.۲. مناظره نخست: ایده‌آلیسم و واقع‌گرایی	۲۴
۲.۲. مناظره دوم: سنت‌گرایی، رفتارگرایی و فرارفتارگرایی	۲۷
۳.۲. مناظره سوم: واقع‌گرایی، لیبرالیسم و مارکسیسم	۲۹
۱.۳.۲. نئو- نئو	۳۱
۱.۱.۳.۲. نوواقع‌گرایی: تهاجمی و تدافعی	۳۱
۲.۱.۳.۲. نئولیبرالیسم	۳۶
۳.۱.۳.۲. نظریه ثبات جهانی	۳۹
۴.۱.۳.۲. نظریه حکمرانی جهانی	۴۳
۴.۲. مناظره چهارم: خردگرایی در برابر تأمل‌گرایی یا بازتاب‌گرایی	۴۶
۱.۴.۲. نظریه سازه‌انگاری	۴۹
۲.۴.۲. نظریه مکتب انگلیسی	۵۳
۳. بازبینی نظام بین‌الملل در قالب تئوری‌های غیرمادی	۵۶
۱.۳. نظریه مارکسیسم	۵۷
۱.۱.۳. نظریه وابستگی	۵۹
۲.۱.۳. نظریه نظام جهانی	۶۲
۲.۳. نظریه پساستعمارگرایی	۶۴
۴. تقسیم‌بندی تاریخ سیستم بر اساس چهارچوب‌بندی قطبیت	۶۸
۱.۴. تک‌قطبی	۶۹

۷۱	توازن بخش سخت
۷۲	توازن بخش نرم
۷۲	هم‌سویی برای افزایش استقلال و کاهش وابستگی
۷۳	بی‌طرفی
۷۳	سیاست همراهی
۷۳	توازن منطقه‌ای
۷۴	۲.۴. دوقطبی
۷۵	۳.۴. چندقطبی
۷۷	۴.۴. تک - چندقطبی
۷۹	۵.۴. دو - چندقطبی
۸۰	۶.۴. یک و نیم قطبی
۸۳	۵. عدم قطعیت: دوران انتقالی نهادینه نشده
۸۶	جمع‌بندی فصل اول

فصل دوم: بازشناسی نظام بین‌الملل در دوران امامین انقلاب (۸۹)

۸۹	مقدمه
۹۰	۱. گفتار اول: نظام بین‌الملل دوقطبی منعطف در دوران امام خمینی
۹۰	۱.۱. نظام دوقطبی حاکم در دوران ظهور امام خمینی
۹۶	۲.۱. جهان‌بینی امام خمینی در خصوص نظام دوقطبی حاکم بر سیستم
۹۸	۱.۲.۱. برتری طلبی بازیگران قوی و وابستگی بازیگران ضعیف: عصر شیطان‌ها
۹۸	۱.۱.۲.۱. نظریه «جمع عوض و معوض» یا «چرخه آکل شحت» در مقیاس بین‌المللی
۹۹	۲.۱.۲.۱. نظریه تحمیل الگوی قیومت
۱۰۰	۳.۱.۲.۱. نظریه تقسیم جهان به مناطق نفوذ
۱۰۰	۴.۱.۲.۱. نظریه نهادینه‌سازی وابستگی ساختاری
۱۰۱	۵.۱.۲.۱. نظریه سلطه فرهنگی
۱۰۲	طرح سیاسی ابرقدرت‌ها برای ایجاد اختلاف
۱۰۲	تفرقه میان مسلمانان
۱۰۳	برپایی جنگ در بلاد مسلمین
۱۰۳	ملی‌گرایی: نقشه قدرت‌های بزرگ برای جدایی مسلمین
۱۰۴	جولوگری از توسعه فرهنگی و اقتصادی و ایجاد وابستگی
۱۰۵	آشفته کردن مملکت
۱۰۵	۲.۲.۱. استفاده ابزاری از نهادها، سازمان‌ها و قواعد جهانی
۱۰۸	۳.۱. اصول حاکم بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از منظر امام خمینی
۱۰۸	۱.۳.۱. قاعده نفی سبیل و استقلال همه‌جانبه
۱۰۹	۱.۱.۳.۱. جنبه سلبی قاعده نفی سبیل
۱۰۹	۱.۱.۱.۳.۱. جنبه سلبی قاعده نفی سبیل از نظر سیاسی
۱۱۰	۲.۱.۱.۳.۱. جنبه سلبی قاعده نفی سبیل از نظر فرهنگی
۱۱۰	۳.۱.۱.۳.۱. جنبه سلبی قاعده نفی سبیل از نظر اقتصادی
۱۱۰	۲.۱.۳.۱. جنبه ایجابی قاعده نفی سبیل

- ۱.۲.۱.۳.۱. جنبه ایجابی قاعده نفی سبیل از نظر سیاسی ۱۱۰
- ۲.۲.۱.۳.۱. جنبه ایجابی قاعده نفی سبیل از نظر فرهنگی ۱۱۱
- ۳.۲.۱.۳.۱. جنبه ایجابی قاعده نفی سبیل از نظر اقتصادی ۱۱۱
- ۲.۳.۱. اصل نفی ظلم و ظلم پذیری ۱۱۲
- ۳.۳.۱. اصل نه شرقی، نه غربی ۱۱۳
- ۴.۳.۱. اصل پای بندی به روابط براساس احترام متقابل و عدم مداخله ۱۱۳
- ۵.۳.۱. اصل وفای به عهد و پای بندی به قراردادهای در روابط بین المللی ۱۱۴
- ۶.۳.۱. تقویت روابط با همسایگان ۱۱۶
- ۷.۳.۱. برقراری روابط براساس اصول و مبانی اسلامی ۱۱۶
- ۱.۷.۳.۱. نفی روابط مبتنی برسلطه ارباب - رعیتی ۱۱۶
- ۸.۳.۱. اصل دعوت یا صدور ارزش های انقلاب ۱۱۷
- ۱.۸.۳.۱. اهداف دعوت ۱۱۷
- ۱.۱.۸.۳.۱. ارتقای ارزش های معنوی، الهی و اخلاقی ۱۱۸
- ۲.۱.۸.۳.۱. ارتقای ارزش های بشری و سعادت انسانی ۱۱۸
- ۹.۳.۱. دفاع از مظلومان و مستضعفان ۱۱۹
- ۱۰.۳.۱. اصل تولی و تبری ۱۲۰
- ۱.۱۰.۳.۱. روابط برادرانه با کشورهای اسلامی ۱۲۱
- ۲.۱۰.۳.۱. روابط دوستانه با کشورهای کافر غیرمتخاصم ۱۲۲
- ۳.۱۰.۳.۱. روابط دوستانه با ممالک مستضعف غیرمسلمان ۱۲۲
- ۴.۱۰.۳.۱. روابط دوستانه با قدرت های کافر غیرمتخاصم ۱۲۲
- ۵.۱۰.۳.۱. روابط خصمانه با کشورهای کافر متحارب ۱۲۲
- ۶.۱۰.۳.۱. روابط خصمانه با قدرت های استکباری ۱۲۳
- ۷.۱۰.۳.۱. روابط خصمانه با رژیم صهیونیستی ۱۲۳
- ۸.۱۰.۳.۱. روابط خصمانه با کشورهای مسلمان فاجر و خائن ۱۲۳
- ۱۱.۳.۱. اصل تألیف قلوب ۱۲۴
- ۱.۱۱.۳.۱. حمایت از مسلمانان در قالب اصل تألیف قلوب ۱۲۴
- ۲.۱۱.۳.۱. حمایت از مستضعفان و نهضت های آزادی بخش در قالب اصل تألیف قلوب ۱۲۵
- ۴.۱. هم کنشی جمهوری اسلامی و نظام بین الملل در سیستم دوقطبی منعطف ۱۲۵
- ۱.۴.۱. گروگان گیری ۱۲۶
- ۲.۴.۱. فتوای ارتداد سلمان رشدی ۱۲۷
- ۳.۴.۱. نامه امام به گورباچف ۱۲۷
۲. گفتار دوم: دوران نظام بین المللی چندوجهی و انتقالی در دوران امام خامنه ای ۱۲۸
- ۱.۲. نظام بین الملل پس از پایان جنگ سرد ۱۲۸
- ۱.۱.۲. نظام بین الملل چندوجهی و انتقالی در دوران امام خامنه ای ۱۳۸
- ۲.۱.۲. نظام جهانی در وضعیت پیچ تاریخی و تحول به نظام چندوجهی ۱۳۹
- ۳.۱.۲. ویژگی دوران انتقالی در نظام امام خامنه ای ۱۴۲
- ۱.۳.۱.۲. معنویت گرایی؛ گم شده انسان مدرن در عصر در حال گذار ۱۴۲
- ۲.۳.۱.۲. ارج نهادن به ارزش های انسانی ۱۴۳
- ۳.۳.۱.۲. مردم به عنوان کنشگر فعال ۱۴۳

۱۴۴	۴.۳.۱.۲. تلاش برای رهیدن از استعمار فرادستان
۱۴۵	۵.۳.۱.۲. تغییر در هندسه قدرت جهانی
۱۵۲	۲.۲. وضعیت کنونی: هم‌کنشی هژمونی و ضد هژمونی
۱۵۹	۳.۲. ویژگی نظام سلطه از منظر مقام معظم رهبری
۱۵۹	۱.۳.۲. سیاست کلان؛ پردگی ملت‌ها:
۱۶۰	۲.۳.۲. تحمیل رویکردها به سایر ملل:
۱۶۰	۳.۳.۲. پیشرفت سلطه‌گران:
۱۶۰	۴.۳.۲. تبلیغات و بزرگ‌نمایی:
۱۶۰	۵.۳.۲. تهدید و اراغ ملت‌ها:
۱۶۰	۶.۳.۲. دفاع از اسرائیل:
۱۶۱	۷.۳.۲. متکی به بنگاه‌های بزرگ اقتصادی جهان:
۱۶۱	۸.۳.۲. ریاکار و منافق:
۱۶۲	۹.۳.۲. ایجاد محورهای متنوع در مبارزه با بازیگر هدف:
۱۶۳	۱۰.۳.۲. انباری بودن نهادهای بین‌المللی
۱۶۴	۱۱.۳.۲. جنگ نیابتی؛ یکی از محورهای تقابل نظام سلطه با محورهای مخالف
۱۶۶	جمع‌بندی فصل دوم

فصل سوم: رویکرد رهبران انقلاب اسلامی به ساختار نظام بین‌الملل (۱۶۷)

۱۶۷	مقدمه
۱۶۸	خلاصه‌ای درباره ساختار نظام بین‌الملل
۱۶۹	۱. رویکرد رهبران انقلاب اسلامی به ماهیت قدرت در نظام بین‌الملل
۱۶۹	۱.۱. قدرت در چهارچوب تئوریک جریان اصلی و حاکم در روابط بین‌الملل
۱۷۲	۲.۱. قدرت در چهارچوب اندیشه امام خمینی (ره)
۱۷۳	۱.۲.۱. تلفیق قدرت معنوی و قدرت مادی، با تأکید بر قدرت نرم
۱۷۷	۲.۲.۱. نوسان قدرت نرم با تأکید بر خدامحوری
۱۷۸	۳.۲.۱. قدرت نرم معنوی؛ تضمین‌کننده خلأ قدرت مادی
۱۷۹	۴.۲.۱. ماهیت قالب‌گونه قدرت، متناسب با بهره‌مندی از آن
۱۸۱	۳.۱. قدرت در چهارچوب اندیشه امام خامنه‌ای
۱۸۵	۱.۳.۱. دست قدرت الهی
۱۸۸	۲.۳.۱. عناصر قدرت
۱۸۹	۱.۲.۳.۱. صبر
۱۸۹	۲.۲.۳.۱. تقوا
۱۹۰	۳.۲.۳.۱. اعتماد به نفس
۱۹۰	۴.۲.۳.۱. ایمان
۱۹۱	۵.۲.۳.۱. حضور حقیقی؛ حرکت‌های سازندگی و علمی
۱۹۲	۶.۲.۳.۱. علم‌گرایی؛ عامل عزت و اقتدار
۱۹۳	۱.۶.۲.۳.۱. لزوم توجه به خوداتکایی و مزیت کاربردی در علم‌گرایی
۱۹۴	۲.۶.۲.۳.۱. علم‌گرایی به عنوان یک ضرورت چندجانبه در قدرت
۱۹۷	۷.۲.۳.۱. مردم‌سالاری اسلامی

۱۹۷	۸.۲.۳.۱. نیروی انسانی.....
۱۹۸	۹.۲.۳.۱. شناسایی با تأکید بر بصیرت.....
۲۰۰	۲. رویکرد رهبران انقلاب اسلامی به نوع و تعداد بازیگران در نظام بین الملل.....
۲۰۱	۱.۲. نوع و تعداد بازیگران در روابط بین الملل از منظر امام خمینی (ع).....
۲۰۱	۱.۱.۲. تقسیم بازیگران اصلی در نظام بین الملل بر بنای ایدئولوژی.....
۲۰۲	۲.۱.۲. دولت ها بر مبنای کنش در نظام سلطه و بهره مندی از معیار اخلاقی.....
۲۰۳	۳.۱.۲. ملت ها در کنار حکومت ها به عنوان یکی از مهم ترین بازیگران سیستم.....
۲۰۵	۴.۱.۲. امت واحد: کنشگر ابقای صلح جهانی.....
۲۰۶	۵.۱.۲. انسان به عنوان کارگزار تعیین کننده در نوع تعاملات بین المللی.....
۲۰۹	۶.۱.۲. سازمان های بین المللی: ابزار تحکیم نظام سلطه.....
۲۱۰	۷.۱.۲. جنبش های آزادی بخش.....
۲۱۱	۸.۱.۲. تمدن: عرصه نوینی از کنش و تحلیل کنش.....
۲۱۲	۲.۲. نوع و تعداد بازیگران در روابط بین الملل از منظر امام خامنه ای.....
۲۱۳	۱.۲.۲. دولت ها: هم چنان یکی از مهم ترین بازیگران نظام بین الملل.....
۲۱۴	۲.۲.۲. کمپانی ها و مراکز اقتصادی و مالی به عنوان کنشگران مؤثر.....
۲۱۵	۳.۲.۲. ملت ها به عنوان کنشگران کلیدی فراملی و فراملی.....
۲۱۷	۴.۲.۲. جنبش های جدید اجتماعی.....
۲۱۹	۵.۲.۲. سازمان های بین المللی: بازیگرانی بر ساخته.....
۲۲۱	۶.۲.۲. تمدن نوین اسلامی.....
۲۲۲	۷.۲.۲. شبکه نخبگی به عنوان کنشگران نظام بین الملل.....
۲۲۳	۸.۲.۲. منطقه به عنوان بازیگری نوین در تعاملات جهانی.....
۲۲۵	۳. رویکرد رهبران انقلاب اسلامی به نحوه توزیع قدرت بین کنشگران در نظام بین الملل.....
۲۲۶	۱.۳. توزیع قدرت در بین کنشگران به نظر امام خمینی (ع).....
۲۲۶	۱.۱.۳. ظهور کنشگران نوین و فعال سازی جش عدم تعهد به عنوان قطب مستقل قدرت: توزیع قدرت فراتر از دو قطب.....
۲۲۶	۲.۱.۳. انسان در قالب ملت، مؤثر در توزیع قدرت جهانی.....
۲۲۷	۳.۱.۳. تقابل معنویت گرایی و دنیوی گرایی: امکان توزیع قدرت بر مبنای توان غیرمادی.....
۲۲۸	۴.۱.۳. لزوم تغییر وضعیت بر ساخته فرادست و فرودست.....
۲۲۹	۲.۳. توزیع قدرت در بین کنشگران به نظر امام خامنه ای.....
۲۲۹	۱.۲.۳. اقتدار درونی: تعیین کننده موقعیت کشور در آرایش قدرت بین المللی.....
۲۳۰	۲.۲.۳. تلاش استعمار برای تعیین توزیع قدرت در قالب نظم نوین جهانی: استکبار بین المللی.....
۲۳۱	۳.۲.۳. نظام سلطه: زمینه دوقطبی متفاوت، اما همسان.....
۲۳۴	۴.۲.۳. تحولات جهانی در نظم نهاده نشده: توزیع افقی قدرت.....
۲۳۷	جمع بندی فصل سوم.....

فصل چهارم: رویکرد رهبران انقلاب اسلامی بر کارکرد نظام بین الملل (۲۳۹)

۲۳۹	مقدمه.....
۲۳۹	۱. رویکرد امامین انقلاب اسلامی به فرآیند نظام بین الملل.....
۲۴۰	۱.۱. دیدگاه امام خمینی (ع) درباره فرآیند بین الملل بر مبنای الگوی سیاست خارجی.....
۲۴۲	۱.۱.۱. سیاست خارجی محافظه کار.....

● نظام بین الملل در سامانه فکری رهبران انقلاب اسلامی ●

۲۴۳	۲.۱.۱. سیاست خارجی تجدیدنظرطلبانه
۲۴۵	۳.۱.۱. سیاست خارجی اصلاح طلبانه
۲۴۷	۴.۱.۱. سیاست خارجی انقلابی
۲۴۹	۲.۱. فرآیند نظام بین الملل از منظر مقام معظم رهبری؛ بر مبنای تئوری های ساختاری و پسااستعماری
۲۴۹	۱.۲.۱. فرآیند نظام بین الملل از منظر مقام معظم رهبری با توجه به نظریه والرشتاین: حاکم بودن روح استکبار
۲۵۴	۲.۲.۱. تبیین فرآیند نظام بین الملل در قالب تئوری پسااستعماری، از منظر مقام معظم رهبری
۲۶۱	۲. رویکرد امامین انقلاب اسلامی به ماهیت نظام بین الملل و هم کنشی با کنشگران عمده در نظام بین الملل
۲۶۱	۱.۲. رویکرد امام خمینی (ره) بر ماهیت نظام و هم کنشی کنشگران
۲۶۲	۱.۱.۲. دیدگاه امام خمینی (ره) درباره ماهیت نظام بین الملل بر مبنای تقسیم بندی روتشتاین
۲۶۲	سیستم محافظه کار
۲۶۲	سیستم رقابتی
۲۶۳	سیستم ستیزشی
۲۶۴	۲.۱.۲. دیدگاه امام خمینی (ره) درباره ماهیت نظام بین الملل بر مبنای الگوی استانی هافمن
۲۶۴	نظام معتدل
۲۶۵	نظام انقلابی
۲۶۵	۳.۱.۲. امام خمینی (ره) و ماهیت نظام بین الملل: تأکید بر ماهیت قدرت محور تعاملات و تأکید بر سیاست تجدیدنظرطلبانه
۲۶۶	۴.۱.۲. اصول عملی در سیاست خارجی از دیدگاه امام خمینی (ره): نحوه تعامل و تقابل با کنشگران
۲۶۶	۱.۴.۱.۲. سیاست صلح گرایی نهاده
۲۶۷	۲.۴.۱.۲. همکاری متقابل
۲۶۸	۱.۲.۴.۱.۲. برون گرایی رشد محور از دیدگاه امام خمینی (ره)
۲۶۹	۲.۲.۴.۱.۲. برون گرایی بسط محور از دیدگاه امام خمینی (ره)
۲۷۰	۳.۴.۱.۲. استکبارستیزی؛ مبنای تعیین تعاملات
۲۷۲	۲.۲. ماهیت نظام بین الملل و تعامل کنشگران در آن از منظر رهبری
۲۷۷	۱.۲.۲. مادی گرایی
۲۷۸	۲.۲.۲. تمرکز تسلیحاتی قدرت: یکی از مبانی مادی گرایی
۲۷۹	۳.۲.۲. بی عدالتی
۲۸۱	۴.۲.۲. تزویر و فریب
۲۸۴	۵.۲.۲. تداوم دشمنی سلطه طلبان
۲۸۷	جمع بندی فصل چهارم

فصل پنجم: الگوی نظام بین الملل مطلوب از دیدگاه رهبران انقلاب اسلامی (۲۸۹)

۲۸۹	مقدمه
۲۹۰	۱. رویکرد امامین انقلاب به نظم عادلانه بین المللی
۲۹۰	۱.۱. امام خمینی و نظم مطلوب بین المللی با تأکید بر ایجاد وضعیت عادلانه
۲۹۰	۱.۱.۱. عدالت در سطوح مختلف در اندیشه امام خمینی (ره)
۲۹۱	۲.۱.۱. عدالت به عنوان صفت الهی و سنت عالم (عدالت در تکوین و تشریع)
۲۹۱	۳.۱.۱. عدالت به معنای حد وسط (اعتدال)
۲۹۲	۴.۱.۱. عدالت به معنای ویژگی اجتماعی
۲۹۳	۵.۱.۱. غایت عدالت جهانی از منظر امام خمینی (ره)

۲۹۷	۶.۱.۱. مراحل نظم مطلوب در اندیشه امام خمینی
۲۹۷	۱.۶.۱.۱. سطح فردی
۲۹۷	۲.۶.۱.۱. سطح اجتماعی
۲۹۸	۳.۶.۱.۱. سطح حکومتی
۳۰۰	۴.۶.۱.۱. سطح بین‌المللی
۳۰۱	۵.۶.۱.۱. سطح بین‌دولتی
۳۰۱	۶.۶.۱.۱. سطح سازمانی یا نهادی
۳۰۲	۷.۶.۱.۱. سطح کنفدراتیو بین‌المللی
۳۰۳	۸.۶.۱.۱. سطح جهان‌گرایی
۳۰۴	۲.۱. نظم مطلوب در سایه عدالت از منظر امام خامنه‌ای
۳۰۴	۱.۲.۱. عدالت در مرکز حرکت الهی کارگزاران سیستم
۳۰۴	۲.۲.۱. عدالت، حق‌گرایی است
۳۰۵	۳.۲.۱. عدالت در ارتباط عمیق با عقلانیت و معنویت
۳۰۶	۴.۲.۱. عدالت بر مبنای توزیع عادلانه امکانات موجود: وظیفه دولت اسلامی
۳۰۶	۵.۲.۱. عدالت: محور همه برنامه‌ها
۳۰۶	۶.۲.۱. گفت‌وگو عدالت و مأموریت انقلاب اسلامی ایران در سیستم
۳۰۷	۲. نقش تمدن نوین اسلامی در نظام بین‌الملل چندوجهی
۳۰۷	۱.۲. تمدن اسلامی در نظرگاه بنیان‌گذار انقلاب اسلامی ایران
۳۱۰	عمل به اسلام و قرآن
۳۱۱	پیوند دین و سیاست
۳۱۱	تأسیس حکومت اسلامی بر مبنای ولایت فقیه
۳۱۱	حفظ استقلال مسلمانان و نفی سلطه مستکبران
۳۱۲	نقد تمدن غرب
۳۱۲	آزادی
۳۱۲	وحدت مسلمین و تشکیل امت واحد
۳۱۴	۲.۲. تمدن اسلامی در نظرگاه مقام معظم رهبری
۳۱۵	۱.۲.۲. شکست در تمدن غربی
۳۱۶	۲.۲.۲. تمدن اسلامی: ترکیب دنیا با آخرت
۳۱۷	۳.۲.۲. اسلام به عنوان تمدن بزرگ بشریت
۳۱۹	۴.۲.۲. لزوم توجه و تأکید بر تمدن
۳۱۹	۵.۲.۲. مرحله بودن روند دست‌یابی به تمدن انقلابی یا اسلامی
۳۲۱	۶.۲.۲. مرحله نهایی تمدن اسلامی
۳۲۲	۷.۲.۲. علم، به عنوان پایه تمدن
۳۲۳	۸.۲.۲. معنویت: لازمه تمدن اسلامی
۳۲۵	۹.۲.۲. فضای انتقادی: لازمه تمدن اسلامی
۳۲۶	۱۰.۲.۲. تلاش و پایداری؛ رمز دست‌یابی به تمدن اسلامی
۳۲۶	۱۱.۲.۲. عدم تباین دین و تمدن
۳۲۷	۱۲.۲.۲. تمدن اسلامی: آرمان و هدف جمهوری اسلامی ایران
۳۲۸	۱۳.۲.۲. تمدن نوین اسلامی و عرصه چندوجهی نظام بین‌الملل

۳۲۸	۱.۱۳.۲.۲	معنویت؛ هم چنان محور تمدن نوین اسلامی در سیستم چندوجهی
۳۲۹	۲.۱۳.۲.۲	تمدن نوین اسلامی؛ هدیه الهی برای بشریت
۳۲۹	۳.۱۳.۲.۲	تمدن نوین اسلامی در مقابل نظام سلطه
۳۳۰	۴.۱۳.۲.۲	تمدن نوین اسلامی؛ نیاز بشر امروز
۳۳۰	۵.۱۳.۲.۲	تمدن نوین اسلامی و ابعاد دوگانه سخت و نرم
۳۳۳	۶.۱۳.۲.۲	بن مایه های فرهنگ؛ مبنای ایجاد تمدن نوین اسلامی
۳۳۳	۷.۱۳.۲.۲	تمدن نوین اسلامی؛ عامل عزت و تعالی
۳۳۴	۸.۱۳.۲.۲	بیداری اسلامی و تمدن سازی نوین
۳۳۵	۹.۱۳.۲.۲	هم نشینی مفهوم «امت اسلامی» و «تمدن اسلامی»
۳۳۵	۱۰.۱۳.۲.۲	استقلال؛ مبنایی برای تمدن نوین اسلامی
۳۳۶	۳	نقش محور مقاومت در نظم منطقه ای و تأثیر آن بر نظام جهانی
۳۳۸	۱.۳	محور مقاومت در اندیشه امام خمینی (ره) و تأثیرات منطقه ای و جهانی آن
۳۳۹	۱.۱.۳	تأکید امام خمینی (ره) به تقابل با استکبار با محوریت امت
۳۴۰	۲.۱.۳	امام خمینی (ره) و تمرکز بر حمایت از مستضعفان جهان با محوریت فلسطین
۳۴۳	۲.۳	محور مقاومت در اندیشه مقام معظم رهبری و تأثیرات منطقه ای و جهانی آن
۳۴۳	۱.۲.۳	جمهوری اسلامی ایران؛ مرکز محور مقاومت
۳۴۴	۲.۲.۳	تأکید بر محور مقاومت با الهام از اعتقادات توحیدی
۳۴۵	۳.۲.۳	حمایت از هویت اسلامی؛ مبنای یاری محور مقاومت
۳۴۵	۴.۲.۳	محور مقاومت در برابر سلطه پذیری
۳۴۶	۵.۲.۳	تداوم حمایت ایران از محور مقاومت
۳۴۷	۶.۲.۳	حمایت از محور مقاومت؛ وظیفه همه آزادی خواهان جهانی
۳۴۸	۷.۲.۳	اثرگذاری محور مقاومت در عرصه منطقه ای و جهانی
۳۴۸	۱.۷.۲.۳	تأثیرگذاری محور مقاومت بر تغییر هندسه قدرت در منطقه
۳۵۱	۲.۷.۲.۳	تداوم محور مقاومت با وجود گرایش های مقابل؛ یکی از محورهای تعامل در تغییر هندسه قدرت
۳۵۲	۳.۷.۲.۳	اثرگذاری محور مقاومت بر تقویت قدرت نرم کنشگران
۳۵۲	۴.۷.۲.۳	محور مقاومت و جریان مبارزات فلسطین؛ مانع اصلی پروژه های صهیونیستی
۳۵۳	۵.۷.۲.۳	محور مقاومت؛ مقدمه ساز آزادی فلسطین
۳۵۶		جمع بندی فصل پنجم
۳۵۷		سخن پایانی

پیش‌گفتار

نظام بین‌الملل به عنوان عرصه نقش‌آفرینی کنشگران، متأثر از باورها، رفتارها و عملکردهای واحدهای سیاسی و برآیند میان‌کنش دولت‌ها و بازیگران فروملی و فراملی است. هریک از این کنشگران تلاش دارند با بازتعریف خود بر اساس آرمان‌ها، ارزش‌ها و اندیشه‌های هویت‌ساز، رفتاری متناسب با هویت خویش در نظام بین‌الملل عرضه کنند. لذا با توجه به تحول در هنجارها و نیز عملکرد سخت‌افزاری و نرم‌افزاری بازیگران، ساختار و کارکرد نظام بین‌الملل گشتارپذیر می‌شود. ساختار به معنای نحوه چیدمان و توزیع قدرت بین بازیگرانی است که نظم حاکم بر نظام بین‌المللی را تشکیل می‌دهند. لذا آنچه ساختار را دچار تحول می‌کند، تغییر در نحوه توزیع قدرت، علاوه بر تغییر در هنجارهای تشکیل‌دهنده نظام بین‌الملل به عنوان بعد نرم‌افزاری ساختار و روح حاکم بر رفتار بازیگران است. از جمله عوامل مؤثر بر تحول نظام بین‌الملل، جنگ‌ها و انقلاب‌های اثرگذار هستند.

براین اساس، یکی از عوامل تأثیرگذار بر تحول نظام دوقطبی، انقلاب اسلامی ایران بود که جبهه‌ای ثالث را در نظام بین‌الملل گشود و موجبات ایجاد تغییر در ساختار و هنجارهای نظام بین‌الملل را فراهم آورد. در این رهگذر، اسلام به عنوان گفتمان نوین و جهان‌شمول مجدداً مطرح شد. امام خمینی علیه السلام به عنوان رهبر انقلاب اسلامی، توانستند با اتکال بر آموزه‌های دینی و قرآنی و نفی هر گونه ظلم و ستم، با اعلام بی‌اعتمادی به قدرت‌های حاکم بر نظام بین‌الملل، به نفی کاپیتالیسم و کمونیسم بپردازند. در پی فروپاشی شوروی و گشتار در ساختار نظام بین‌الملل

به سوی تک-چندقطبی، هریک از بازیگران در صدد افزایش قدرت سخت و نرم خود برآمدند تا نظم مورد نظر خویش را بر نظم تثبیت نشده و استقرارنیافته دوران گذار و انتقالی در روابط بین الملل تحمیل کنند. در این فرایند، مقام معظم رهبری به عنوان رهبر جدید انقلاب اسلامی ایران، تلاش نمودند با درایت و هوشمندی، نقش آفرینی جمهوری اسلامی ایران را در نظام نهادینه نشده پسا جنگ سرد ارتقا بخشند. ایشان با تلاش برای پایه ریزی تمدن نوین اسلامی و دعوت جوامع مسلمان به وحدت، خودباوری، استقلال، خردورزی و عدالت خواهی، بر نظام در حال گذار بین الملل تأثیر گذاشتند. این مهم ناشی از توان انقلاب اسلامی در ایجاد تحول در مفاهیم قدرت، ملت، هویت، سیاست، جغرافیا، آزادی، امنیت، توسعه، مردم سالاری، عقلانیت و گستره حداکثری نقش آفرینی دین و هم چنین بهره گیری از شرایط نوین، به ویژه تعدد و تکثر بازیگران اعم از: دولت ها، ملت ها، تمدن ها، جنبش های آزادی بخش و نخبگان فکری و فرهنگی برای تقویت محور مقاومت به عنوان جبهه تجدیدنظرطلبی و مبارزه با نظام سلطه و نفی رویکرد عمودی بالا به پایین در نظام تصمیم گیری جهانی بوده است. انقلاب اسلامی توانست رویکرد افقی را با رویکرد عمودی از پایین به بالا در هم آمیزد و با تلفیق دو رویکرد مکانیکی و ارگانیکی، به جای تأکید بر قطبیت، بر اهمیت بعدیت، به ویژه جنبه نرم افزاری آن در هندسه قدرت جهانی تأکید ورزد.

در این رهگذر، امام خمینی علیه السلام و امام خامنه ای که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، مسئولیت رهبری نظام جمهوری اسلامی را بر عهده داشته اند، متناسب با تحولات فوق، درباره نظام بین الملل آراء و اندیشه هایی را مطرح کرده اند که مبتنی بر اندیشه الهی و متناسب با تحول ساختار و کارکرد نظام بین الملل بوده است. از این رو، در نگاه آنان، تمدن نوین اسلامی مبنای تعاملات جهانی قلمداد می شود و اساس قدرت کنش مندی، امور غیرمادی، معنوی و نرم محسوب می گردد و کنشگران متفاوتی را برای نظام بین الملل متصور هستند؛ کنشگرانی که با تغییر در سلسله مراتب قدرت، از پایین به بالا می توانند منشأ اثرات فراملی و جهانی باشند. در این راستا، نحوه تفکر امامین انقلاب اسلامی را می توان از رهگذر بررسی و تحلیل نظام اندیشگی آنان و شناخت سیر تحول رویکرد اندیشه های رهبران جمهوری اسلامی ایران نسبت به نظام بین الملل بررسی کرد و در صدد تبیین نظریه سیاسی امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری درباره ساختار و کارکرد نظام بین الملل، کنشگران فعال در آن، نحوه اعمال کنش مبتنی بر قدرت،

هم چنین چگونگی ایفای نقش در جهت تقابل با سلطه‌گری و استیلاجویی نظام سلطه و تلاش در جهت ایجاد نظم مطلوب عادلانه، برآمد.

در این راستا، کتاب حاضر در نظر دارد به صورت نظام مند و با رویکردی تحلیلی و مستوفی، به بررسی دیدگاه امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری درباره نظام بین الملل بپردازد و در قالب تئوری روابط بین الملل، ضمن ارائه مبانی اندیشه‌ای امامین انقلاب اسلامی برای درک وضعیت نظام بین الملل در سیستم دوقطبی و نظام در حال گذار و نهادینه نشده کنونی، به تبیین عناصر اصلی نظم جهانی از جمله قدرت، بازیگران اصلی و فرعی سیستم، نحوه ساختار و چیدمان قدرت، نوع کارکرد سیستم، نقش جمهوری اسلامی ایران به عنوان کنشگری با مبانی اندیشه الهی و متکی به قدرت معنوی و نرم مبادرت نماید. هم چنین دستورالعمل‌های رفتاری نظام جمهوری اسلامی ایران در تقابل با نظام سلطه، نوع کنش و واکنش در حوزه تعاملاتی با بازیگران متفاوت، از منظر امامین انقلاب اسلامی مورد مذاقه قرار می‌گیرد تا دریچه‌ای نظری فراوری محققان و سیاست‌گذاران حوزه انقلاب اسلامی در عرصه خارجی گشوده شود.

در چارچوب سازماندهی کتاب حاضر، در فصل یک با عنوان «نظام بین الملل در دیدگاه‌های نظری موجود در ادبیات روابط بین الملل»، به صورت مختصر اشاره‌ای به نظریه‌ها و رویکردهای مختلف نظری در روابط بین الملل می‌شود. امروزه نظریه‌های روابط بین الملل، بخش جدایی ناپذیر علم روابط بین الملل بوده و برای درک تحولات و پدیده‌های جهانی، ابزاری مناسب و ضروری به شمار می‌آید. نظریه‌ها در روابط بین الملل کنونی به کنشگران می‌گویند چگونه خود را تعریف نمایند، اهداف و منافع خود را چگونه و بر چه معیاری تبیین کنند و رفتار اعمالی خود را به چه شکل مدیریت نمایند؛ لذا درک نظریه‌های روابط بین الملل برای فهم نظام جهانی کنونی، امری ضروری است.

در فصل دوم با عنوان «بازشناسی نظام بین الملل در دوران امامین انقلاب»، نظام بین الملل مشتمل بر محیط کنش، کنشگران و ابزار کنش مورد مذاقه قرار می‌گیرد و به سیستم بین المللی غالب در دوران امامین، امام خمینی علیه السلام و امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، و جهان بینی آن‌ها در این عرصه اشاره می‌شود و تبیین می‌گردد که رویکرد امام خمینی علیه السلام به نظام دوقطبی دوران جنگ سرد چگونه بود و مؤلفه‌های نظام جهانی را بر چه اساسی تبیین می‌نمود. در ادامه هم چنین به ویژگی‌های بارز دوران کنونی اشاره می‌شود و اصول حاکم بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی

ایران در دوران گذار تبیین می‌گردد. در بخش دوم این فصل، به دوران چندوجهی، گذار و انتقالی حاکم در عصر کنونی اشاره می‌شود و نظر امام خامنه‌ای در خصوص نحوه نگرش به این سیستم و شیوه کنش در آن تبیین می‌شود. هم‌چنین با اشاره به ویژگی‌های نظام سلطه، جریان تقابل بین هرژمونی و ضدهرژمونی نیز مورد واکاوی قرار می‌گیرد.

در فصل سوم با عنوان «رویکرد رهبران انقلاب اسلامی به ساختار نظام بین الملل»، اندیشه امام خمینی (ره) و هم‌چنین امام خامنه‌ای در خصوص ساختار نظام بین الملل، که خود متشکل از مؤلفه‌های گوناگون است، مورد بررسی قرار می‌گیرد. قدرت به عنوان سنگ بنای روابط بین الملل در آشکال مختلف آن، نوع و تعداد بازیگران نظام بین الملل در قالب کمی و کیفی و هم‌چنین توزیع قدرت در چارچوب تقسیم‌بندی‌های متفاوتی از توزیع مادی گرایانه قدرت تبیین می‌شود. در واقع اشاره می‌شود که امام (ره) و رهبری معظم انقلاب، قدرت معنوی را در کنار قدرت مادی به عنوان یکی از منابع قدرت مورد توجه قرار می‌دهند و بر لزوم ترکیب قدرت مادی و قدرت معنوی در راستای ایجاد جامعه مطلوب و موفقیت در تقابل با نظام سلطه تأکید می‌کنند.

شایان ذکر است، در این فصل به منابع قدرت از منظر مقام معظم رهبری، در دوران نهادینه نشده کنونی نیز اشاره و بر «علم» به عنوان اساسی‌ترین منبع قدرت سخت و نرم تأکید می‌شود. شایان ذکر است، امام راحل (ره) و امام خامنه‌ای بر تعدد بازیگران نظام جهانی تصریح می‌کنند و پدیده‌ها و عناصری همچون «تمدن» را به عنوان بازیگر مؤثر نظام بین الملل تبیین می‌نمایند. شایان ذکر است، امروزه مقام معظم رهبری، تمدن نوین اسلامی را به عنوان هدف انقلاب اسلامی معرفی می‌نمایند و آن را بر اساس محورهای زیر بیان می‌کنند:

۱. خردباوری: خردباوری، کلیه ابعاد عقلانیت اعم از عقلانیت ابزاری، اخلاقی یا هنجاری، غایی یا معرفتی در قلمرو عقلانیت اسلام را در بر می‌گیرد. خردباوری بیانگر این است که اسلام به شرایط و مقتضیات زمان و مکان توجه دارد و یکی از جنبه‌های خردباوری، اصل اجتهاد در اسلام است که اختلاف دیدگاه و تنوع اجتهاد را امری طبیعی می‌داند. عقلانیت در اسلام موسع، چندبعدی و مبتنی بر پذیرش تفسیرگرایی در دین مبین اسلام و نفی تحجر و تعصب است.

۲. خودباوری: خودباوری به معنای اتکا به داشته‌های خود است؛ یعنی جهان اسلام دارای ظرفیت‌های درون‌زا و تحت‌الارضی مثل منابع و معادن طبیعی است و از منابع فوق‌الارضی همانند سرمایه اجتماعی از جمله جوانان، اندیشمندان و نخبگان نیز برخوردار است. با توجه

به این که جهان اسلام در گذشته نقش فعالی در شکوفایی علوم و فنون بشری داشته است، می تواند در آینده هم با اتکا به اندیشه و اراده خود و با استفاده از ظرفیت های علمی بومی موجب پیشرفت درون زا و دانش بنیان شود. با این حال شایان ذکر است، استقلال فکری و فرهنگی مقدم بر استقلال سیاسی و اقتصادی است. این امر مستلزم ترویج فرهنگ و تفکر استقلالی و از بین بردن خود باختگی در حوزه فکر و اندیشه و تأکید بر هویت مستقل ایجابی و تعاملی است.

۳. دین باوری: دین باوری و امت مداری، یکی از اساس های تمدن نوین اسلامی را تشکیل می دهد. در حقیقت، تمدن نوین اسلامی اساسش بر اعتقاد به اسلام به عنوان یک تمدن جهان شمول و خدا محور قرار دارد و معتقد به توحید، وحی و اصول اعتقادی مشترک مسلمانان است و هم زمان از ایده های جهانی و رویکرد امت محور برخوردار است؛ یعنی جامعه مؤمنان که در صدد تحقق آینده ای مطلوب برای مسلمانان هستند، خواستار جامعه نمونه، وسط، معتدل، عقلانی و منعطف در عین صلابت هستند که بیانگر چشم اندازی آینده نگر است که به شکل گیری امت اسلامی به رغم وجود ملت های مختلف می انجامد.

۴. غرب پژوهی: تاکنون دو رویکرد نسبت به غرب وجود داشته است که عبارت است از: غرب ستیزی و یا غرب پذیری. غرب ستیزی در صدد مقابله با رویکردهای سلطه جویانه تمدن غرب بوده و رویکرد غرب پذیر معتقد به لزوم اقتباس از مدرنیته غربی است، تا این که جوامع مسلمان راه پیشرفت و شکوفایی را طی کنند. اما رویکرد سوم، غرب پژوهی است؛ بدین معنا که غرب، تمدن یکسان و یک پارچه ای نیست که با آن به صورت یکسان برخورد شود؛ ثانیاً به جای ستیز یا انقیاد باید نوعی تعامل انتقادی با غرب در پیش گرفته شود. به عبارت دیگر، باید مدرنیته آلترناتیوی عرضه گردد؛ مدرنیته ای که جایگزین مدرنیته غرب شود.

۵. وحدت در عین کثرت: این مفهوم به معنای آن است که گرچه هدف، وحدت پایدار میان مسلمانان است، ولی تمدن اسلامی تنوع موجود در جهان اسلام را به عنوان یک سرمایه تمدنی می پذیرد و معتقد است که می توان با تنوع پذیری و تکرر سلیق، هدف واحدی دنبال شود. به عبارت دیگر، اختلاف نظربین مذاهب اسلامی نوعی تنوع و تکامل است، نه تضاد؛ به نحوی که زمینه را برای تعامل و گفت و گوی منطقی بین بازیگران فراهم می کند.

شایان ذکر است، رسیدن به تمدن نوین اسلامی به عنوان جامعه مطلوب، نیازمند یک سری پیش نیازها یا ابزارهایی است که به صورت مختصر می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. توسعه عدالت محور: این نوع از توسعه، مبتنی بر شکوفاسازی فضیلت های انسانی و ریشه کنی فقر و نفی تبعیض های نژادی یا قومی است.

۲. آموزش: آموزش یعنی تلاش برای فرهنگ سازی و جامعه پذیری مطلوب براساس تقدم تربیت بر تعلم، به گونه ای که امت اسلامی بتواند جایگاه خودش را آگاهانه پیدا کند. توجه به دانشگاه به عنوان نهاد فرهنگی، آموزشی و پژوهشی، بیانگر اهمیت بخشیدن به تربیت نسل جدیدی از شهروندان مسلمان مسئولیت پذیر و برخوردار از روحیه حقیقت جویانه است. بنابراین آموزش موجب ارتقای قدرت نرم جهان اسلام است و تصویرسازی مناسبی را از اسلام ارائه می دهد.

۳. رویکرد اعتدالی: این رویکرد، به معنای رعایت توازن و پرهیز از افراط و تفریط است؛ یعنی تلاش برای تدبیر، تفکر و تکیه بر منافع مشترک، حفظ منافع متقابل، هم گرایی جهان اسلام و رفع خصومت ها و تعصبات فرقه ای.

۴. فضای مجازی: با توجه به شکل گیری جامعه شبکه ای، تمدن نوین اسلامی باید رویکرد مخاطب پژوهی را در فضای مجازی اختیار کند و تلاش گردد با انجام عملیات نرم افزاری در فضای مجازی، شهروندان شبکه ای تقویت شوند و دست آوردهای علمی، اندیشه ای، اجتماعی و سیاسی را از طریق فناوری های نوین ارتباطی افزایش داده و نمایان کنند.

هم چنین امامین انقلاب اسلامی، در خصوص توزیع قدرت بر آن باور هستند که قدرت به صورت عمودی و از بالا به پایین توسط کنشگران قدرتمند به صورت ناعادلانه تقسیم شده است و بازیگران، به ویژه در قالب «امت»، باید در مقابل این تقسیم ناعادلانه برخیزند و موجبات اصلاح توزیع قدرت در نظام جهانی را فراهم کنند؛ به شکلی که بازیگران حاشیه ای و ضعیف نیز بتوانند نحوه نقش آفرینی و تعیین سرنوشت خود را بدون تحمیل قدرت های بزرگ تعیین نمایند.

در فصل چهارم با عنوان «رویکرد رهبران انقلاب اسلامی به کارکرد نظام بین الملل»، چنین اشاره می شود که نظام بین الملل به عنوان محیط کنش کنشگران از اهمیت بسیار و ابعاد مختلفی برخوردار است. یکی از مهم ترین ابعاد نظام بین الملل، توجه به جنبه های فرآیندی و کارکردی سیستم است که این امر در خصوص نوع تأثیرگذاری بر فرآیند تصمیم گیری در نظام بین الملل و ماهیت میانکنش بین بازیگران نظام مذکور، مورد ملاحظه قرار می گیرد. سیستم جهانی در طول تاریخ و با توجه به تطوراتی که در حوزه های مختلف تعاملاتی، به ویژه محیط کنش، کنشگران و ابزار کنش رخ داده است، تحولات فرآیندی بسیاری را نیز تجربه کرده است. این که

کنشگران سیستم جهانی کارکرد و فرآیند نظام را چگونه تصور نمایند، در نوع رفتار آن‌ها در سیستم در ارتباط با سایر عناصر و پدیده‌ها اثرگذار خواهد بود. لذا در این فصل، رویکرد امامین انقلاب اسلامی در خصوص کارکرد نظام بین‌الملل مورد امعان قرار می‌گیرد.

در فصل پنجم با عنوان «الگوی نظام بین‌الملل مطلوب از دیدگاه رهبران انقلاب اسلامی» به ساختار و سیستمی اشاره می‌شود که به عنوان وضعیت مطلوب توسط امامین انقلاب ارائه شده است. باید به این نکته اشاره کرد که زمانی که تئوری و اندیشه‌ای در قالب گفتمان نوین، وضعیت موجود را مورد نقد و نفی قرار می‌دهد، بهتر است وضعیت مطلوب را برای سایر کنشگران در جهت هدایت آن‌ها تبیین کند و راه کارهای رسیدن به وضعیت مطلوب را شرح دهد. با بررسی اندیشه امامین انقلاب اسلامی این امر تبیین گردید که هریک با توجه به دوره زمانی که در آن قرار دارند، وجود نظام سلطه و برتری طلبی برخی واحدهای سیاسی را مورد تصریح قرار دادند و تأکید نمودند که برای مقابله با این وضعیت و رهایی از اقدامات سلطه طلبانه قدرتمندان باید تدابیری مشخص و هوشمندانه اتخاذ و اجرا گردد. اعمال تغییرات از سوی کنشگران منتقد در نظام بین‌الملل برای رهایی از وضعیت موجود و حرکت به سمت وضعیتی است که به آن «وضعیت مطلوب» گفته می‌شود. این وضعیت باید از شرایط ظالمانه قبلی رها شده و به جامعه آرمانی نزدیک باشد. لذا در ادامه تلاش می‌شود نظم مطلوب بین‌المللی از دیدگاه امامین در جهت تکمیل مباحث آن‌ها در خصوص نظام بین‌الملل، ارائه شود. در این بحث، سه محور اساسی مورد توجه قرار می‌گیرد که هریک در اندیشه امامین، بخشی از نظم مطلوب بین‌المللی را شامل می‌شود و یا در فرآیند ایجاد آن اثرگذار است؛ از جمله رویکرد امامین به نظم عادلانه بین‌المللی، نقش تمدن در نظام بین‌الملل چندوجهی و نقش محور مقاومت در نظم منطقه‌ای و تأثیر آن بر نظام جهانی.

بنابراین، این واقعیت تصریح می‌گردد که نظام بین‌الملل متشکل از ساختار و هنجار است و رهبران واحدهای سیاسی می‌توانند با افزایش قدرت سخت و نرم خود و هم‌چنین شرایط نظام بین‌الملل، تغییراتی را در سیستم اعمال نمایند. در این قالب، امامین انقلاب اسلامی با جهان بینی توحیدی توانستند دید جدیدی از نظام بین‌الملل متشکل از کنشگران، نوع کنش، ابزار کنش، اهداف کنش و محیط کنش ارائه دهند، که در نهایت این چارچوب فکری به جامعه مطلوب، عادلانه و مبتنی بر تمدن نوین اسلامی ختم خواهد شد.

امید است با عنایت به کمبود ادبیات موجود در حوزه تدوین نظرگاه امامین در خصوص نظام بین الملل به صورت منظم، کتاب حاضر بتواند ضمن تولید ادبیات مستند، کاربردی و علمی، تا حدودی این کمبود را برای فعالان عرصه سیاسی و فضای علمی و دانشگاهی جبران کند و زمینه‌ای برای بررسی‌ها و تحلیل‌های بیشتر در این خصوص باشد. شایان ذکر است، برای رسیدن به جامعه مطلوب مورد نظر امامین انقلاب اسلامی، درک دیدگاه و اندیشه آن‌ها درباره نظام بین الملل، امری ضروری است و این امر ضرورت توجه بیشتر به موضوع را نمایان می‌سازد. در انتها از تمامی کسانی که در چاپ و انتشار اثر حاضر کمک و مساعدت نمودند، تشکر می‌کنیم و امیدواریم این کتاب برای دانش پژوهان علوم سیاسی و روابط بین الملل و تمامی دست اندرکاران انقلاب اسلامی سودمند واقع شود.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

دکتر محمد رضا دهشیری

دانشیار علوم سیاسی دانشکده روابط بین الملل

زهرابهرامی

دانشجوی دکتری روابط بین الملل دانشگاه علامه طباطبائی